

สภาพการทำงานและปัญหาสุขภาพของพนักงานไม้แกะสลัก*

สุสัณหา ยิ้มแย้ม** Ph.D.

เบญจจา จิรภัทรพิมล*** ศด.ม.

บทคัดย่อ: การทำงานไม้แกะสลักเป็นหัตถอุตสาหกรรมประเภทหนึ่งที่ตั้งอยู่ในภาคเศรษฐกิจนอกระบบที่สร้างชื่อเสียงให้จังหวัดเชียงใหม่เป็นอย่างมาก ส่วนใหญ่เป็นงานรับเหมามาทำที่บ้าน ซึ่งอาจมีผลกระทบต่อสุขภาพต่อผู้ทำงานและสมาชิกในครอบครัวหากไม่มีการควบคุมที่ดีพอ การวิจัยเชิงพรรณานี้เพื่อศึกษาสภาพการทำงาน ภาวะเสี่ยง และปัญหาสุขภาพของพนักงานไม้แกะสลัก ตำบลขุนคอง อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่ โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงปริมาณร่วมกับวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ ซึ่งมีวิธีการรวบรวมข้อมูลหลายวิธีได้แก่ การสนทนาแบบไม่มีโครงสร้างกับผู้อำนวยการกองคุ้มครองแรงงาน เจ้าหน้าที่สวัสดิการแรงงานจังหวัดเชียงใหม่ เจ้าหน้าที่เครือข่ายผู้รับงานไปทำที่บ้านภาคเหนือ การสังเกตพฤติกรรมในการทำงาน และสภาพแวดล้อมในการทำงาน การสอบถามกับผู้ทำงานชายและหญิงที่ทำงานไม้แกะสลักซึ่งเป็นผู้ให้ข้อมูลหลัก จำนวน 202 คน การสัมภาษณ์เจาะลึกและการสนทนากลุ่มกับผู้ทำงานแกะสลักไม้ ผู้ประกอบการ ผู้นำชุมชน เจ้าหน้าที่สถานีอนามัย และอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน จำนวน 69 คน และการจัดเวทีประชุมร่วมกับผู้ทำงานแกะสลักไม้ ผู้ประกอบการ ผู้นำชุมชน เจ้าหน้าที่สถานีอนามัย และอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน จำนวน 81 คน การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา ส่วนข้อมูลเชิงปริมาณ ใช้ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการศึกษาพบว่า พนักงานไม้แกะสลักส่วนใหญ่ทำงานที่บ้านตนเองและทำชิ้นตอนใดชิ้นตอนหนึ่งของงาน โดยผู้ทำงานชายส่วนใหญ่แกะสลักหรือทำหุ่นไม้ ขณะที่ผู้ทำงานหญิงส่วนใหญ่ตกแต่งและการประกอบชิ้นงาน โดยทั่วไปผู้ทำงานส่วนใหญ่รับรู้ตัวตนเองมีภาวะเสี่ยงและปัญหาสุขภาพจากการทำงาน โดยเฉพาะการอยู่ในท่าทางที่ไม่ถูกต้องและไม่เหมาะสมอย่างต่อเนื่อง การสัมผัสฝุ่นละอองและสารเคมี รวมทั้งอุบัติเหตุจากการใช้เครื่องจักรกล การเจ็บป่วยที่พบมากที่สุดคือ อาการปวดเมื่อย ปวดหลัง ปวดเอว รองลงมา ได้แก่ หอบหืดและโรคทางเดินหายใจอื่น โรคกระเพาะอาหาร ปัญหาเกี่ยวกับตาและสายตา ผิวหนัง และอุบัติเหตุจากการใช้เครื่องจักรกล

วารสารสภาการพยาบาล 2550; 22(4) 79-100

คำสำคัญ: สภาพการทำงาน ภาวะเสี่ยง ปัญหาสุขภาพ พนักงานไม้แกะสลัก

* ได้รับการสนับสนุนจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัยและสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ

** รองศาสตราจารย์ คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

*** รองศาสตราจารย์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

งานไม้แกะสลักที่รับเหมาช่วงหรือรับงานมาทำที่บ้านเป็นงานประเภทหนึ่งในหัตถอุตสาหกรรมที่ถูกจัดอยู่ในกลุ่มงานประเภทหนึ่งของภาคเศรษฐกิจนอกระบบ¹ เป็นงานที่พบค่อนข้างมากในภาคเหนือโดยเฉพาะอย่างยิ่งหมู่บ้านถวาย ตำบลขุนคง อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่ ที่ได้รับการผลักดันเพื่อพัฒนาสู่การเป็นศูนย์กลางหัตถกรรมและแหล่งท่องเที่ยวในเขตภาคเหนือ² ลักษณะงานแกะสลักส่วนใหญ่เป็นการทำภาพปูน ภาพลายวัสดุอุปกรณ์ ในการตกแต่งบ้าน และเครื่องใช้ภายในบ้านมีขั้นตอน การผลิตแบ่งเป็นงานย่อยๆ ตั้งแต่งานแกะ งานอบไม้ งานเผา งานทาสี งานติดกระจก งานขัดเงา งานลงรักปิดทอง งานเลียนแบบของเก่า และงานขัดเงา^{3,4,5} ผู้ที่ทำงานนี้มีทั้งบุรุษและสตรี จากการสังเกตการทำงานโดยทั่วไปบุรุษมักจะทำงานในขั้นตอนงานแกะ งานอบไม้ และงานเผา ขณะที่สตรีจะทำงานในขั้นตอนงานตกแต่งที่เหลือ ได้แก่ งานขัด งานทาสี การติดกระจก งานขัดเงา งานลงรักปิดทอง งานเลียนแบบของเก่า และงานขัดเงา ซึ่งในขั้นตอนการทำงานเหล่านี้ทำให้ผู้ทำงานมีภาวะเสี่ยงทางสุขภาพได้ โดยภาวะเสี่ยงอาจแบ่งตามลักษณะของอันตรายที่เกิดจากการทำงานได้แก่ อันตรายทางด้านกายภาพ อันตรายจากการใช้เครื่องมือหรือเครื่องจักร อันตรายจากสารเคมี อันตรายทางการยศาสตร์ และภาวะเสี่ยงทางด้านจิตสังคม⁶

อันตรายทางด้านกายภาพ ที่เกิดจากแรงสั่นสะเทือน เสียง แสง ฝุ่นละออง และอุณหภูมิที่ร้อนหรือเย็นเกินไป เช่น ในขั้นตอนงานแกะอาจมีการสั่นสะเทือนสูง เสียงดัง มีฝุ่นจากเศษไม้ ส่วนงานเผาอาจมีอุณหภูมิสูงเกินไป การทำงานในที่ที่มี

แสงสว่างไม่เพียงพอ เป็นต้น ส่วนอันตรายจากการใช้เครื่องมือและเครื่องจักรนั้น ในงานแกะสลักต้องใช้อุปกรณ์ เช่น เลื่อย ลู่วิ่ง เครื่องขัดไฟฟ้า ซึ่งผู้ทำงานไม่รู้ถึงการใช้อุปกรณ์ที่ถูกต้อง⁷ ดังนั้นหากแรงงานไม่มีความระมัดระวังอาจทำให้เกิดการบาดเจ็บ พิการ หรือเสียชีวิตได้ นอกจากนี้ในขั้นตอนต่างๆ ของกระบวนการผลิตงานไม้แกะสลัก มีการใช้สารเคมีหลายชนิด เช่น เมธิลแอลกอฮอล์ ทินเนอร์ แลคเกอร์ สีรัก⁸ ซึ่งสามารถดูดซึมเข้าสู่ระบบหายใจ ส่วนแผ่นทองคำเปลวและสีทาไม้ซึ่งแรงงานต้องสัมผัสเป็นประจำ มีสารตะกั่วผสมอยู่สามารถซึมผ่านเข้าสู่ร่างกายในรูปของ lead diphosphate และกระจายไปตามเนื้อเยื่อต่างๆ และตะกั่วในรูปของ tetraethyl lead ละลายได้ในไขมันและซึมผ่านสู่ร่างกาย ทำให้แรงงานได้รับอันตรายได้⁹ นอกจากนี้สารเคมีบางชนิดยังอาจมีผลกระทบต่อระบบสืบพันธุ์ ตัวอย่างเช่น ฟอรัลดีไฮด์ ที่เป็นส่วนผสมหนึ่งในกาวที่ใช้ในงานไม้ อาจทำให้แรงงานหญิงเกิดความผิดปกติในการมีประจำเดือน และการมีบุตรยาก¹⁰

อันตรายทางการยศาสตร์ในแรงงานนอกระบบ เกิดจากการทำงานด้วยท่าทางไม่ถูกต้องเหมาะสมเป็นระยะเวลานานทำให้มีอาการปวดเมื่อยส่วนต่างๆ ของร่างกาย เช่น ปวดคอ ปวดหลัง ปวดเอว ปวดแขน และปวดขา เป็นต้น^{7,11} นอกจากนี้แรงงานนอกระบบยังมีโอกาสเกิดปัญหาสุขภาพจากการทำงานในระยะเวลาที่ยาวนาน ปัญหาสุขภาพที่พบได้แก่ภาวะเสี่ยงต่อการเกิดโรคกระเพาะอาหาร เนื่องจากรับประทานอาหารไม่ตรงเวลา^{11,12} ร่างกายเกิดความเหนื่อยล้าได้ง่ายเนื่องจากขาดการออกกำลังกาย¹³ การทำงานเป็นเวลานานๆ โดยเฉพาะหากอยู่ในอิริยาบถเดียวกันก่อให้เกิดปัญหาใน

ระบบกล้ามเนื้อและกระดูก^{7,14} ทำให้แรงงานต้องใช้ ยาระงับปวดหรือดื่มเครื่องดื่มที่มีส่วนผสมของ คาเฟอีนหรือเครื่องดื่มชูกำลัง¹⁴ จากการศึกษาการทำงานแกะสลักของ ประดิษฐ์ ชาสมบัติ¹⁵ พบว่า แรงงานต้องทำงานเฉลี่ยวันละ 8 ชั่วโมง 15 นาที แต่ในช่วงแรงงานบางครั้งมีชั่วโมงทำงานสูงสุดถึง วันละ 18 ชั่วโมง และจากการศึกษาในสตรีที่ทำงาน ไม้แกะสลักศูนย์หัตถกรรมบ้านถวาย ตำบลขุนคอง อำเภอดง จังหวัดเชียงใหม่¹⁶ พบว่าสตรีถึง ร้อยละ 98 ที่ต้องทำงานวันละไม่น้อยกว่า 8 ชั่วโมง โดยไม่รวมเวลาพักระหว่างการทำงาน ดังนั้น แรงงาน แกะสลักจึงมีโอกาสเสี่ยงต่อการเกิดปัญหาสุขภาพ จากลักษณะการทำงานที่ยาวนาน เช่น แรงงานนอกระบบอื่นๆ สำหรับภาวะเสี่ยงทางด้านจิตสังคมนั้น แรงงานต้องเผชิญความเครียดจากสาเหตุต่างๆ เช่น อันตรายจากการทำงาน กำหนดส่งงานที่เร่งรีบ การควบคุมคุณภาพงาน ค่าจ้างที่ต่ำ ความไม่แน่นอน ของการมีงานทำ การไม่มีสวัสดิการ สิ่งเหล่านี้ย่อม มีผลต่อสภาพจิตใจของแรงงาน นอกจากนี้การทำงานที่ใช้เวลายาวนาน อาจทำให้แรงงานลดการ เข้าร่วมกิจกรรมทางสังคม การติดต่อกับบุคคลอื่น ทั้งภายในครอบครัว เพื่อนบ้าน และชุมชน ซึ่งอาจ ก่อให้เกิดปัญหาสัมพันธภาพและปัญหาทางสังคม ตามมาได้¹¹

สรุปได้ว่าการทำงานไม้แกะสลักอาจมีผล กระทบต่อภาวะสุขภาพของแรงงาน ซึ่งภาวะเสี่ยง และปัญหาสุขภาพส่วนใหญ่สามารถป้องกันมิให้ เกิดขึ้นหรือบรรเทาความรุนแรงลงได้ด้วยการ ส่งเสริมให้ผู้ทำงานแกะสลักเข้าใจเกี่ยวกับสภาพ ปัญหาที่อาจเกิดขึ้นและมีพฤติกรรมในการดูแล สุขภาพตนเองที่ถูกต้อง จากการทบทวนวรรณกรรม

เกี่ยวกับสุขภาพของผู้ทำงานนอกระบบพบว่า ผู้ทำงานส่วนใหญ่ยังขาดการตระหนักรู้ถึงภาวะเสี่ยง ทางสุขภาพ ไม่ทราบผลกระทบที่อาจเกิดขึ้น ทำให้ เกิดปัญหาสุขภาพตามมา^{11,17} จากการศึกษาของ วิลาวัณย์ เสนารัตน์ และคณะ¹⁸ พบว่าประชาชนใน หมู่บ้านถวายเป็นกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ให้ข้อมูล ว่าไม่ได้ให้ความสนใจเกี่ยวกับภาวะสุขภาพ ขณะที่ ผู้นำชุมชนก็ให้ความเห็นว่าสมาชิกในชุมชนมีภาวะ สุขภาพอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนเจ้าหน้าที่สถานี อณามัยมีความเห็นว่าภาวะสุขภาพของชุมชนยังไม่ ดีพอ เนื่องจากประชาชนยังมีปัญหาสุขภาพ ซึ่ง ปัญหาที่พบบ่อย ได้แก่ โรคกระเพาะอาหาร ภาวะ เครียด ปวดข้อ ปวดหลัง ปัญหาทางด้านจิตใจ ปัญหายาเสพติด รวมทั้งได้รับผลกระทบจากการ ทำงาน เช่น ฝุ่นไม้ กลิ่นสี กลิ่นทินเนอร์ในการ ทำงานไม้ เป็นต้น นอกจากนี้จากรายงานสถิติการ เจ็บป่วยของประชาชนในหมู่บ้านถวายทั้งบุรุษและ สตรีที่มีอาชีพหัตถกรรมไม้แกะสลักในปี พ.ศ. 2545¹⁹ พบว่า อาการเจ็บป่วยที่พบบ่อยสาม อันดับแรกคือ โรคระบบหายใจ ระบบผิวหนัง และ บาดเจ็บจากการทำงาน ตามลำดับ สำหรับปัญหา สุขภาพที่สำคัญของสตรีคือ กระเพาะปัสสาวะ อักเสบและความเครียดที่แสดงออกทางอาการ นอนไม่หลับและปวดศีรษะ ซึ่งพบว่าสตรีเกิด อาการเจ็บป่วยเฉลี่ยคนละสามครั้งต่อเดือน และ ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่สถานีอณามัย ประจำตำบลขุนคอง ณ วันที่ 10 กุมภาพันธ์ 2547 พบว่า ปัญหาสุขภาพที่สำคัญของผู้ทำงานไม้ แกะสลักคือ ระบบกล้ามเนื้อ และโครงร่าง ระบบ หายใจ ระบบผิวหนัง และบาดเจ็บจากการทำงาน อย่างไรก็ตามการศึกษาสภาพการทำงานและ

ปัญหาสุขภาพของพนักงานไม้แกะสลักยังมีน้อยไม่เพียงพอ ดังนั้นจึงเป็นที่น่าสนใจในการที่จะศึกษาเรื่องนี้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. ศึกษาสภาพการทำงานของพนักงานไม้แกะสลักในตำบลขุนคอง อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่
2. ศึกษาภาวะเสี่ยงและปัญหาสุขภาพของพนักงานไม้แกะสลักในตำบลขุนคอง อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีการวิจัยแบบผสมผสานด้วยการวิจัยเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ โดยวิธีการรวบรวมข้อมูลหลายวิธี ได้แก่

1. การสนทนาแบบไม่มีโครงสร้าง (Un-structured discussion) กับผู้อำนวยการกองคุ้มครองแรงงาน เจ้าหน้าที่สวัสดิการแรงงานจังหวัดเชียงใหม่ เจ้าหน้าที่เครือข่ายผู้รับงานไปทำที่บ้านภาคเหนือ เกี่ยวกับกฎหมายและสิทธิที่เกี่ยวข้องแรงงานนอกระบบ โดยเฉพาะสวัสดิการและคุ้มครองความปลอดภัยในการทำงาน รวมทั้งการรวมกลุ่มของพนักงานไม้แกะสลัก

2. การสังเกต(Observation) ซึ่งเป็นแบบตรวจสอบรายการ(check list) เกี่ยวกับขั้นตอนในการทำงานที่เป็นภาวะเสี่ยง พัฒนาโดยสุสัณหา ยิ้มแย้ม(2547) ตรวจสอบความตรงเนื้อหา โดยผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน และหาค่าดัชนีความตรงของเนื้อหาเท่ากับ 1 และค่าความเชื่อมั่นในการสังเกต (inter-rater reliability) ระหว่างผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัยได้เท่ากับ 1.0

3. การสัมภาษณ์(Structured interview) ชายและหญิงที่ทำงานไม้แกะสลักโดยใช้แบบสอบถามปลายปิดและปลายเปิดเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคล เช่น รายได้ต่อเดือน ลักษณะการทำงาน และสภาพแวดล้อมในการทำงาน (แสง เสียง กลิ่น และละอองฝุ่น) ซึ่งพัฒนาโดยสุสัณหา ยิ้มแย้ม และสุจิตรา เทียนสวัสดิ์(2547) ตรวจสอบความตรงเนื้อหาโดยผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน และหาค่าดัชนีความตรงของเนื้อหาเท่ากับ 1 และได้รับการทดลองใช้กับพนักงานไม้แกะสลักที่มีลักษณะเช่นเดียวกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 20 คน ได้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สันเท่ากับ .89

การสัมภาษณ์กับพนักงานไม้แกะสลักที่อยู่ในหมู่บ้านต้นแก้ว บ้านถวาย และบ้านกาด ตำบลขุนคอง อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 202 คน เป็นชาย 102 คน และหญิง 100 คน โดยมีเกณฑ์ในการคัดเลือกดังนี้ มีอายุระหว่าง 15 ถึง 60 ปี ปัจจุบันทำงานแกะสลักไม้ และการตกแต่งงานไม้ ซึ่งเป็นขั้นตอนใดขั้นตอนหนึ่งหรือหลายขั้นตอน ลักษณะการทำงานอาจจะเป็นงานประจำหรือชั่วคราว โดยได้รับค่าจ้างเป็นรายเดือน รายวัน หรือรายชิ้น และยินดีเข้าร่วมโครงการวิจัย

4. การสัมภาษณ์เจาะลึก (In-depth interview) และการสนทนากลุ่ม (focus group discussion) กับพนักงานไม้แกะสลัก ผู้ประกอบการ ผู้นำชุมชน เจ้าหน้าที่สถานีอนามัย และอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในสามหมู่บ้าน จำนวน 69 คน โดยใช้แนวคำถามที่พัฒนาโดยสุสัณหา ยิ้มแย้ม และสุจิตรา เทียนสวัสดิ์(2547) เกี่ยวกับลักษณะและขั้นตอนในการทำงาน ภาวะเสี่ยง และปัญหาสุขภาพที่พบบ่อยในพนักงานไม้แกะสลัก

5. การจัดเวที(Forum) ประชุมร่วมกับผู้ทำงานไม้แกะสลัก ผู้ประกอบการ ผู้นำชุมชน เจ้าหน้าที่สถานีอนามัย และอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในสามหมู่บ้าน จำนวน 81 คน เป็นการนำเสนอข้อมูลที่ประมวลได้เกี่ยวกับสภาพการทำงาน ภาวะเสี่ยง และปัญหาสุขภาพที่พบบ่อยเพื่อการรับรองความถูกต้องของข้อมูล รวมทั้งขอข้อมูลเพิ่มเติม

การตรวจสอบข้อมูล

การตรวจสอบข้อมูลใช้วิธีสามเส้า (Triangulation) เช่น ข้อมูลภาวะสุขภาพได้จากการสัมภาษณ์ผู้ทำงานโดยตรง การสนทนากลุ่ม และเปรียบเทียบกับรายงานผลการปฏิบัติงานของสถานีอนามัย รวมทั้งนำข้อมูลเสนอในการจัดเวที โดยเชิญตัวแทนทั้งสามหมู่บ้านเข้าร่วมประชุม เพื่อยืนยันความถูกต้องและสรุปข้อมูลโดยรวมอีกครั้ง

ตารางที่ 1 ลักษณะของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามเพศ

ลักษณะของกลุ่มตัวอย่าง	รวม (202)		ชาย (102)		หญิง (100)	
	n	%	n	%	n	%
สถานภาพสมรส						
โสด	31	15.3	22	21.6	9	9.0
แต่งงาน	167	82.7	79	78.4	88	88.0
แยกกันอยู่	2	1.0	1	1.0	1	1.0
หม้าย	2	1.0	0	0.0	2	2.0
ลักษณะครอบครัว						
เดี่ยว	157	77.7	87	85.3	70	70.0
ขยาย	45	22.3	15	14.7	30	30.0
ลักษณะบ้านที่อาศัยอยู่ปัจจุบัน						
บ้านตนเอง	185	90.6	97	95.1	86	86.0
บ้านเช่า	3	1.5	1	1.0	2	2.0
บ้านญาติ	14	6.9	2	2.0	12	12.0

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพโดยใช้หลักการวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) ส่วนข้อมูลเชิงปริมาณ วิเคราะห์หาความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย

ลักษณะของกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างผู้ทำงานไม้แกะสลักซึ่งเป็นผู้ให้ข้อมูลหลัก จำนวน 202 คน ประกอบด้วย ชาย 102 คน และหญิง 100 คน ส่วนใหญ่ผู้ทำงานทั้งชายและหญิง มีสภาพสมรสคู่ อยู่ในครอบครัวเดี่ยว และมีบ้านเป็นของตนเอง ส่วนใหญ่สำเร็จการศึกษาในระดับประถมศึกษา และมีอายุระหว่าง 30 ถึง 49 ปี ดังตารางที่ 1

สภาพการทำงานและปัญหาสุขภาพของพนักงานไม้แกะสลัก

ลักษณะของกลุ่มตัวอย่าง	รวม (202)		ชาย (102)		หญิง (100)	
	n	%	n	%	n	%
การศึกษา						
ไม่เรียน	3	1.5	0	0.0	3	3.0
ประถมศึกษา	145	71.8	72	70.6	73	73.0
มัธยมศึกษา	47	23.3	27	26.5	20	20.0
ประกาศนียบัตร/ปริญญาตรีขึ้นไป	7	3.5	3	3.5	4	4.0
อายุ(ปี) (อายุเฉลี่ย 37.6 ± 10.9)						
< 20	13	6.4	7	6.9	6	6.0
20-29	42	20.8	18	17.6	24	24.0
30-39	64	31.7	27	26.5	37	37.0
40-49	65	32.2	36	35.3	29	29.0
50-59	13	6.4	11	10.8	2	2.0
≥ 60	5	2.5	3	2.9	2	2.0

สภาพการทำงาน

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีการผลิตงานอยู่ที่บ้าน(ร้อยละ 62.9) ทำงานในขั้นตอนแกะสลักและการตกแต่งเท่านั้น โดยผู้ทำงานชายส่วนใหญ่แกะสลักหรือทำหุ่นไม้ ขณะที่ผู้ทำงานหญิงตกแต่งหรือประกอบชิ้นงาน ส่วนใหญ่รับค่าตอบแทนในการทำงานเป็นรายชิ้น(ร้อยละ 55.4) มีรายได้ต่อเดือนเฉลี่ยโดยรวมอยู่ระหว่าง 3,000-3,999 บาท

(ร้อยละ 41.6) โดยเฉพาะผู้ทำงานหญิง (ร้อยละ 59.0) ส่วนผู้ทำงานชายมีรายได้เฉลี่ยมากกว่าหรือเท่ากับ 6,000 บาท (ร้อยละ 26.5) และอยู่ระหว่าง 3,000-3,999 บาท (ร้อยละ 24.5)(ตารางที่2) กลุ่มตัวอย่างมีระยะเวลาในการทำงานไม่แน่นอน (ร้อยละ 65.3) โดยทั่วไปทำงาน 7 วัน ๆ ละ 8 ชั่วโมง และมีเวลาพักในช่วงทำงาน 60 นาที (ตารางที่3)

ตารางที่ 2 สภาพการทำงานของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามเพศ

สภาพการทำงาน	รวม (202)		ชาย (102)		หญิง (100)	
	n	%	n	%	n	%
ขั้นตอนในการผลิต						
แกะสลักหรือหุ่นไม้	84	41.6	82	80.4	2	2.0
ตกแต่งและประกอบชิ้นงานในรายละเอียด	84	41.6	6	5.9	78	78.0
ทั้งสองขั้นตอน	34	16.8	14	13.7	20	20.0

สภาพการทำงาน	รวม (202)		ชาย (102)		หญิง (100)	
	n	%	n	%	n	%
รูปแบบการผลิตงาน						
การผลิตอยู่กับบ้าน	127	62.9	66	64.7	61	61.0
การผลิตแบบรับเหมาช่วง	44	21.8	5	4.9	39	39.0
การผลิตในโรงเรือน	31	15.3	31	30.4	0	0.0
สถานที่ทำงาน						
ที่บ้าน	127	62.9	66	64.7	61	61.0
สถานประกอบการ	75	37.1	36	35.3	39	39.0
ค่าตอบแทนในการทำงาน						
รายวัน	89	44.1	43	42.2	46	46.0
รายชิ้น	113	55.4	59	57.8	54	54.0
รายได้ต่อเดือนของกลุ่มตัวอย่าง (เฉลี่ย 4,388 บาท)						
1000-2999 บาท	24	11.9	9	8.8	15	15.0
3000-3999 บาท	84	41.6	25	24.5	59	59.0
4000-4999 บาท	32	15.8	20	19.6	12	12.0
5000-5999 บาท	27	13.4	21	20.6	6	6.0
≥ 6000 บาท	35	17.3	27	26.5	8	8.0
ระยะเวลาในการทำงาน						
ไม่แน่นอน	132	65.3	74	72.5	58	58.0
แน่นอน	70	34.7	28	27.5	42	42.0

ตารางที่ 3 จำนวนวันและชั่วโมงในการทำงาน รวมทั้งจำนวนนาฬิกาของเวลาพักในช่วงทำงาน

การทำงานและการพักในแต่ละวัน	รวม			ชาย			หญิง		
	Range	Median	$\bar{X}$ (SD)	Range	Median	$\bar{X}$ (SD)	Range	Median	$\bar{X}$ (SD)
จำนวนวันทำงานในแต่ละสัปดาห์	3-7	7	6.4 (0.93)	3-7	6	6.1 (0.99)	3-7	7	6.7 (0.76)
จำนวนชั่วโมงทำงานในแต่ละวัน	2-12	8	7.3 (1.45)	3-11	8	7.0 (1.37)	2-12	8	7.6 (1.45)
จำนวนนาฬิกาของเวลาพักในช่วงทำงาน	10-180	60	67.1 (27.2)	10-180	60	73.1 (27.5)	10-150	60	61.0 (25.7)

กระบวนการผลิต

ข้อมูลจากการสัมภาษณ์สอดคล้องกับการสัมภาษณ์เจาะลึกและการสนทนากลุ่ม สรุปได้ว่างานไม้แกะสลักที่เป็นเอกลักษณ์ของชุมชนบ้านถวายเป็นไม้แกะเก่า โดยนำไม้สักเก่ามาแกะ นอกจากนั้นยังมีการนำไม้อื่นมาผลิตเลียนแบบของเก่าด้วย เช่น ไม้จามจุรี (ไม้จำจา) หรือไม้ที่มีความหมาย เช่น ไม้จากต้นโพธิ์มาทำเป็นรูปพระ เป็นต้น หลังจากงานแกะแล้ว บางชิ้นงานจะไม่ตกแต่งอะไรมาก เพียงแต่แกะสลักแล้วขัดเงาก็เสร็จแล้ว แต่บางชิ้นงานจะมีขั้นตอนการตกแต่งต่อไปอีกหลายขั้นตอน เช่น การทาสี การเดินเส้นสี การลงรักปิดทอง การทำเลียนแบบของเก่า และการติดกระจก ข้อมูลที่ได้จากการสังเกตและการสัมภาษณ์ในกระบวนการทำงานของผู้ทำงานทำให้เข้าใจถึงการทำงานเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ไม้แกะสลักว่า ประกอบด้วยการผลิตหลัก 2 ขั้นตอนคือ ขั้นตอนการแกะสลักหรือการทำหุ่น และขั้นตอนการประกอบและการตกแต่ง โดยงานในขั้นตอนการแกะสลักหรือการทำหุ่นนี้ประกอบด้วย 1) งานแกะสลัก ทำหุ่น 2) งานขัด ซ่อมแซม หุ่น 3) งานอบไม้ งานเผา งานขัด ส่วนงานในขั้นตอนการประกอบและการตกแต่งประกอบด้วย 1) การขัดเงา 2) การลงสีพื้น 3) การ เดินเส้นหรือติดเส้นสี 4) การติดกระจก การติดกระจก การติดเม็ดลูกแก้ว 5) การทาสี และเก็บรายละเอียดของงาน 6) การลงรักปิดทอง และ 7) การทำเลียนแบบของเก่าหรือแอนติค โดยผู้ทำงานขายส่วนใหญ่ทำงานหุ่นไม้ต้นแบบหรือแกะสลัก งานขัดงานเผา งานอบไม้ ขณะที่ผู้ทำงานหญิงรับทำงานตกแต่งหรือประกอบชิ้นงาน เช่น การทาสี การเดินเส้นสี การลงรักปิดทอง การทำเลียนแบบของเก่า และการติดกระจก เป็นต้น สำหรับรูปแบบการผลิตไม้แกะสลักที่ทำกันในสามหมู่บ้าน มีหลายรูปแบบดังนี้

1. การผลิตในโรงเรือน(Work shop) คนในชุมชนมักเรียกการทำงานที่ร้านค้าขนาดใหญ่ว่า “โรงงาน” ซึ่งเจ้าของร้านจัดทำห้องโชว์และขายสินค้าอยู่ด้านหน้า ส่วนด้านหลังจัดทำเป็นสถานที่ทำงานที่มีคนทำงานเป็นแบบเข้าไปเย็นกลับ ซึ่งมีการทำงานทุกๆ ขั้นตอน แต่ได้มีการจัดระเบียบในการทำงานที่ชัดเจนเหมือนกับโรงงานทั่วไป มีผู้ทำงานอยู่ประมาณ 10-20 คน และผู้ทำงานได้รับค่าจ้างเป็นรายวันๆ ละ 120-150 บาท ขึ้นอยู่กับลักษณะงานที่ทำและระดับฝีมือของคนงาน ผู้ทำงานไม่ต้องลงทุนอะไรนอกจากฝีมือและแรงกาย นอกจากนั้นในช่วงที่งานเร่งและทำไม่ทัน นายจ้างจะให้ผู้ทำงานนำงานบางส่วนไปทำที่บ้านโดยคิดค่าจ้างเป็นรายชิ้น

2. การผลิตแบบรับเหมาช่วง (Subcontracting) การผลิตแบบนี้มีเกือบทุกขั้นตอน นับตั้งแต่งานทำหุ่น งานขัดหุ่น งานตกแต่งที่มีงานเดินเส้น งานทาสี งานติดกระจก งานติดกระจก งานทำเลียนแบบของเก่า และอื่นๆ เรียกได้ว่าสายการผลิตได้ถูกกระจายไปตามบ้านต่างๆ ในหมู่บ้านทั้งสามหมู่บ้าน โดยที่แต่ละบ้านก็จะมีเจ้าประจำ บางบ้านก็จะมีเจ้าประจำมากถึง 4 ร้าน คนในชุมชนเรียกการทำงานว่า “การทำงานตามออเดอร์” บางครั้งที่ทำไม่ทันก็จะแบ่งงานบางช่วงไปให้คนอื่นทำเนื่องจากงานขั้นตอนตกแต่งมีรายละเอียดปลีกย่อยมาก จึงทำให้ต้องมีการแบ่งงานเป็นหลายช่วง ผู้ที่ทำงานได้ทุกขั้นตอนจะได้เปรียบเพราะสามารถรับงานโดยตรงจากร้านค้า ส่วนผู้ที่ทำในบางขั้นตอนต้องคอยรับช่วงงานจากเพื่อนบ้านอีกต่อหนึ่ง ตัวอย่างเช่นบางคนรับงานติดกระจกเพียงอย่างเดียว บางคนรับงานขัดหุ่นเพียงอย่างเดียว เป็นต้น ซึ่งคนในหมู่บ้านจะรู้กันว่า ควรส่งงานอะไรให้ใครทำ

ในทำนองเดียวกันเจ้าของร้านค้าขนาดใหญ่ที่นำงานมาส่งให้คนในหมู่บ้านทำมักจะส่งงานให้กับเจ้าประจำ แต่จำนวนมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับเครือข่ายของแต่ละร้าน ที่สำคัญคือ ขึ้นอยู่กับกิจการการค้าด้วย ดังนั้นร้านค้าส่วนใหญ่ที่มีกิจการขนาดใหญ่ต้องมีเครือข่ายใหญ่ มิฉะนั้นจะทำงานไม่ทันกับใบสั่งงาน จึงเป็นการผลิตที่นายจ้างไม่ต้องสร้างโรงงานของตนเอง หากส่งงานไปทำตามบ้านในลักษณะที่เรียกว่า modern subcontracting system²⁰ เจ้าของเพียงแต่มีเงินทุนและมีตลาด เพราะสายการผลิตทั้งหมดอยู่ที่หมู่บ้าน

3. การผลิตอยู่กับบ้าน (Home-based work) เป็นการผลิตภายในบ้านที่มีการผลิตเกือบทุกขั้นตอน ยกเว้นการทำหุ่นที่ส่วนใหญ่มาจากนอกหมู่บ้าน แต่บางบ้านก็ผลิตทุกขั้นตอน รวมทั้งมีร้านค้าขนาดเล็ก บริเวณรอบๆ สองฝั่งคลอง เรียกว่า “ผลิตเองขายเอง” และบางบ้านผลิตเพื่อส่งให้ร้านค้าใหญ่จำหน่าย และบางบ้านก็รับเฉพาะงานที่สั่งทำโดยตรงจากลูกค้า แต่มักเป็นลูกค้ารายย่อยที่สำคัญคือ ผู้ที่ทำการผลิตอยู่กับบ้านนี้มักเป็นผู้รับเหมาช่วงด้วย ซึ่งคนในชุมชนบอกว่าที่ต้องทำทั้งสองอย่างก็เพื่อความอยู่รอดเพราะไม่สามารถอยู่ได้ด้วยการผลิตแบบเดียว ยกเว้นผู้ที่ทำงานได้เพียงบางลักษณะด้วยไม่มีฝีมือจึงไม่มีทางเลือกนอกจากรับงานในขั้นตอนที่สามารถทำได้มาทำอยู่กับบ้าน แต่บางคนก็ไปทำงานบ้านคนอื่นที่มักจะเป็นเครือข่าย

การจ้างงาน

ลักษณะการจ้างงานนั้นส่วนใหญ่เป็นการรับงานมาทำที่บ้านมักเป็นการเหมาทำเป็นรายชิ้น

ส่วนการรับจ้างทำงานรายวันที่สถานประกอบการใหญ่หรือตามบ้านที่ผลิตงานขนาดเล็กหรือขนาดกลาง โดยมีการจ่ายค่าจ้างทุก 15 วัน หรือ 30 วัน โดยค่าตอบแทนในการทำงานแตกต่างกันตามความชำนาญของผู้ทำงาน ค่าตอบแทนในการทำงานของผู้ทำงานไม้แกะสลักจะแตกต่างจากการทำงานอื่นๆ ตรงที่ค่าตอบแทนไม่ได้ขึ้นกับเพศหรืออายุเป็นหลัก แต่ขึ้นกับความชำนาญของผู้ทำงาน ถ้าเป็นขั้นตอนการแกะสลักต้องอาศัยทักษะและความชำนาญ ค่าตอบแทนค่อนข้างสูงประมาณ 200-300 บาทต่อวัน ส่วนงานตกแต่งเป็นงานละเอียด แต่ไม่ต้องอาศัยทักษะมากนัก ค่าตอบแทนประมาณ 100-150 บาทต่อวัน ในขณะที่เด็กนักเรียนหรือผู้ที่ฝึกงานจะได้ค่าตอบแทนน้อยลงมาประมาณ 60-80 บาทต่อวัน

ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้ทำงานชายหญิง จำนวน 202 คน พบว่าผู้ทำงานนี้มีรายได้ต่อเดือนเฉลี่ย 4,388 บาท โดยผู้ทำงานชายมีรายได้ต่อเดือนโดยเฉลี่ย 4,989 บาท ซึ่งมีรายได้สูงกว่าผู้ทำงานหญิงที่มีรายได้ต่อเดือนเฉลี่ย 3,776 บาท สำหรับจำนวนชั่วโมงทำงานต่อวันอยู่ระหว่าง 2 ถึง 12 ชั่วโมง ผู้ทำงานจำนวนมากทำงาน 8 ชั่วโมงต่อวัน และ 6-7 วันต่อสัปดาห์ โดยเฉลี่ยมีวันหยุดเดือนละ 2-3 วัน โดยที่ผู้ทำงานหญิงจะใช้เวลาในการทำงานยาวนานกว่าผู้ทำงานชาย นอกจากนี้จากการสังเกตพบว่าผู้ทำงานหญิงส่วนใหญ่หลังจากเลิกทำงานในช่วงกลางวันตามปกติจะประกอบอาหารเย็นแล้วพักผ่อนเพียงชั่วคราวแล้วทำงานต่อจนถึงเที่ยงคืน โดยเฉพาะผู้ที่รับงานเป็นรายชิ้นและผู้รับเหมางาน ซึ่งมักบอกว่า “ต้องเร่งงานให้ทันออเดอร์” ซึ่งสอดคล้องกับข้อมูลที่ได้จากการ

สัมภาษณ์เจาะลึกซึ่งผลที่ได้ไม่ค่อยแตกต่างกันที่พบว่า คนในชุมชนบอกว่าผู้ที่มีรายได้คือ พนักงานแกะสลักเพราะต้องใช้ฝีมือเท่านั้น ซึ่งก็มีจำนวนไม่มากนักโดยผู้ทำงานกลุ่มนี้มีรายได้วันละ 200-300 บาท ผู้ใหญ่บ้านคนหนึ่งเล่าให้ฟังว่าในอดีตตนเคยทำงานแกะสลักมีรายได้ถึงวันละ 500 บาท แต่ต้องทำงานตั้งแต่ 05.00 น. ถึง 24.00 น. หรือ 01.00 น. ของวันรุ่งขึ้น ปัจจุบันเลิกทำเพราะมีปัญหาสุขภาพ คือ เป็นโรคเครียดดวงตารวม นั้งแกะสลักนานไม่ได้ และเคยได้รับอุบัติเหตุจากอุปกรณ์ในการแกะสลักด้วย ส่วนคนทำงานชั้นตอนตกแต่งบางบ้านก็บอกว่ามีรายได้ราว 4,000-5,000 บาท ต่อเดือน บางบ้านก็มีรายได้ 6,000-7,000 บาท ต่อเดือน และบ้างก็บอกว่ามีรายได้ 7,000-8,000 บาทต่อเดือน แต่บางเดือนก็ได้น้อยลงทั้งนี้ขึ้นอยู่กับปริมาณงานในแต่ละครั้งด้วย ส่วนเวลาทำงานนั้นไม่แน่นอนขึ้นอยู่กับงานโดยคนในชุมชนกล่าวว่า “ถ้าเป็นช่วงงานมากและงานเร่งก็ทำงานตั้งแต่เช้าไปถึงกลางคืนราว 4-5 ทุ่มครึ่ง บางครั้งก็ต้องทำงานจนสว่าง เพราะถ้าส่งงานไม่ทันจะถูกปรับวันละ 50 บาท” ประเด็นที่น่าสังเกตคืองานที่ทำในบ้านจะมีสมาชิกคนอื่นร่วมทำด้วย โดยเฉพาะเด็กๆ พอเลิกเรียนก็มาช่วยบิดามารดาทำงาน ซึ่งถือเป็นผู้ทำงานที่ไม่ได้รับค่าตอบแทน

การจำหน่าย

จากการสัมภาษณ์เจาะลึกพบว่า ผู้ที่รับงานมาทำที่บ้านในลักษณะงานรับเหมา ส่วนใหญ่จะทำ

ส่งโรงงาน ในขณะที่ผู้ทำงานในร้านค้าซึ่งอาจจะผลิตงานเองหรือรับของมาจากโรงงาน การจำหน่ายเป็นทั้งแบบขายปลีกและขายส่งซึ่งราคาจะใกล้เคียงกัน อาจจะแตกต่างกันเล็กน้อยขึ้นกับปริมาณหรือจำนวนชิ้นของที่ซื้อ อย่างไรก็ตามการจำหน่ายของคนในชุมชนในรูปการขายส่งหรือการรับสั่งทำมีจำนวนที่ใกล้เคียงกับการขายปลีกกับลูกค้าโดยตรง แม้ว่าผู้ทำงานจะมีการรวมกลุ่มของงานไม้แกะสลักเป็นกลุ่มหัตถกรรมไม้แกะสลักบ้านถวาย แต่การจำหน่ายสินค้ายังไม่ได้มีการรวมตัวกันในการกำหนดราคากลาง

ภาวะเสี่ยง

กลุ่มตัวอย่างรับรู้ว่าตนเองมีภาวะเสี่ยงจากอันตรายทางกายภาพ (ฝุ่น ความร้อน เสียง แสง กลิ่น และขยะ) อันตรายจากเครื่องจักรกลหรือเครื่องมือ อันตรายจากสารเคมี ดังแสดงในตารางที่ 4 พบว่าภาวะเสี่ยงมากที่สุดคือ อันตรายทางกายภาพ โดยเฉพาะกลิ่นที่ก่อให้เกิดความรำคาญ ฝุ่นไม้ และสารเคมีฟุ้งกระจาย ฝุ่นสีหรือสารเคมี เปื้อนตามตัวหรือเสื้อผ้า รองลงมา ได้แก่ อันตรายจากการใช้สารเคมี อันตรายจากการทำงานที่ใช้อุปกรณ์ไฟฟ้า ส่วนอันตรายทางการยศาสตร์จากการวางท่าทางที่ไม่ถูกต้อง ได้แก่ การเคลื่อนไหวของมือและข้อมือซ้ำๆ ขณะทำงาน คูกเข่าหรือนั่งยองๆ กับพื้นขณะทำงาน ก้มหลังหรือก้มศีรษะขณะทำงาน ยกของหนัก และทำงานที่ต้องยกแขนอยู่เหนือระดับไหล่

ตารางที่ 4 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับภาวะเสี่ยงจากสภาพการทำงาน

ภาวะเสี่ยงจากสภาพการทำงาน	รวม (202)	
	n	%
สภาพแวดล้อมในการทำงาน		
กลิ่นจากวัตถุหรือสารเคมีฟุ้งกระจายจนก่อความรำคาญ	149	73.8
ฝุ่นไม้และสารเคมีฟุ้งกระจาย	148	73.3
ฝุ่นสีหรือสารเคมี เปื้อนตามตัว หรือเสื้อผ้า	147	72.8
การใช้สารเคมี	141	69.8
เสียงดังจากเลื่อย เครื่องขัดไม้	129	63.9
การทำงานที่ใช้อุปกรณ์ไฟฟ้า	105	52.0
แสงจ้า	81	40.1
การทำงานกับเครื่องจักรกลอันตราย	81	40.1
อากาศร้อนอบอ้าว	58	28.7
การระบายอากาศไม่ดี	57	28.2
แสงสว่างไม่เพียงพอ	41	20.3
ท่าทางที่ไม่ถูกต้อง		
มีการเคลื่อนไหวของมือและข้อมือซ้ำๆ ขณะทำงาน	183	90.6
คุกเข่าหรือนั่งยองๆ กับพื้นขณะทำงาน	172	85.1
ก้มหลังหรือก้มศีรษะขณะทำงาน	172	85.1
ยกของหนัก	123	60.9
ทำงานที่ต้องยกแขนอยู่เหนือระดับไหล่	107	53.0
ยืนทำงานต่อเนื่องเป็นเวลานานโดยไม่ได้พัก	25	12.4

ภาวะเสี่ยงที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ ที่มีโอกาสเกิดขึ้นจากกระบวนการผลิตตามแนวคิดทางด้านสุขศาสตร์อุตสาหกรรม มีดังนี้

อันตรายทางกายภาพจากสภาพแวดล้อม

อันตรายหรือผลเสียที่อาจเกิดขึ้น ได้แก่

1. ฝุ่น ฝุ่นที่เกิดขึ้นขณะที่เลื่อยไม้ แกะสลัก และขัดไม้ซึ่งมีปริมาณมากและฟุ้งกระจายไปทั่วบ้าน โดยเฉพาะฝุ่นละอองขนาดเล็กอีกจำนวนมากที่ไม่

สามารถมองเห็นได้ด้วยตาเปล่าที่ฟุ้งกระจายทั่วไปในบริเวณที่ทำงาน ยิ่งบางบ้านใช้พัดลมเป่าก็ยังทำให้ฝุ่นฟุ้งกระจายมากขึ้น นอกจากนี้ยังมีละอองสีที่เกิดจากการพ่นสีอีกด้วย (มีผู้ทำงานบางคนใช้เครื่องพ่นสีแทนการใช้แปรงทาเพราะทำงานได้เร็วกว่า)

2. ควัน ควันไม้ที่แกะเสร็จแล้วจะต้องนำไปอบในเตาอบที่ผู้ทำงานสร้างขึ้นเพื่อป้องกันมอดหรือเชื้อรา ซึ่งใช้เวลานาน 1-2 วัน ขึ้นอยู่กับ

ปริมาณของหุ่นไม้ หลังจากนั้นนำมาเผาให้เสี้ยนไม้ไหม้ราว 15-20 นาที โดยใช้แก๊ส ก่อนที่จะนำไปขัดให้เรียบและทำการตกแต่งในขั้นตอนต่อไป ซึ่งการทำงานในขั้นตอนนี้ทำให้มีควันไฟอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

3. ความร้อน การอบและเผาหุ่นไม้ก่อให้เกิดความร้อนอย่างมากโดยเฉพาะหากเตาอบอยู่บริเวณใกล้เคียงตัวบ้าน

4. เสียง เสียงดังเกิดจากการเลื่อยไม้เพื่อทำหุ่น ซึ่งมีได้จำกัดอยู่เฉพาะบ้านที่ทำเท่านั้น แต่เสียงดังไปทั่วละแวกบ้านใกล้เคียง ยิ่งมีการทำกันหลายบ้านเสียงก็ยิ่งดังมากขึ้น ปัจจุบันนี้ในหมู่บ้านกาดเองได้มีกลุ่มผู้ทำงานอยู่ประมาณ 6 กลุ่ม (กลุ่มละ 2-3 คน) ที่รับจ้างทำหุ่นโดยเฉพาะ

5. แสง เนื่องจากการทำงานนี้ส่วนใหญ่ใช้พื้นที่ในบริเวณบ้านซึ่งผู้ทำงานมักใช้หลอดไฟฟ้าที่มีกำลังวัตต์ต่ำเพื่อประหยัดโดยเฉพาะผู้ทำงานหญิงส่วนใหญ่ที่ทำงานตกแต่งมักจะทำงานตอนกลางคืน

6. กลิ่น ในการทำงานโดยเฉพาะขั้นตอนการตกแต่ง ได้แก่ กาว แวกซ์ ชแลค ทินเนอร์ เลคเกอร์ น้ำมันชักเงา แอลกอฮอล์ น้ำมันชักแห้ง น้ำยากันมอด รวมทั้งสีน้ำและสีน้ำมัน

7. ชยะ ชยะที่เกิดขึ้น ได้แก่ เศษไม้ ฝุ่นจากไม้ ฝุ่นทองคำเปลว กระจังสี กาว ทินเนอร์ แอลกอฮอล์ เศษกระจก เป็นต้น ด้วยเหตุที่หมู่บ้านทั้งสามแห่งมิได้มีระบบกำจัดขยะรวม คนในชุมชนต้องกำจัดขยะเอง การกำจัดขยะขึ้นอยู่กับประเภทของขยะ ถ้าเป็นกระจังสีจะมีผู้มารับซื้อตามบ้านหากมีจำนวนน้อย บางครั้งก็ยกให้ฟรีโดยไม่รับค่าตอบแทนใดๆ สำหรับเศษไม้หรือขยะอื่นๆ ส่วนใหญ่กำจัดโดยการเผาในแต่ละบ้าน ซึ่งเท่ากับเป็นการ

เพิ่มปริมาณอากาศเสียให้กับชุมชนมากขึ้น จากการสัมภาษณ์ผู้ใหญ่บ้านกล่าวว่าเคยมีชาวบ้านบางรายที่แอบนำขยะไปทิ้งในที่ดินว่างเปล่า

อันตรายจากเครื่องจักรหรืออุปกรณ์ในการทำงาน

อันตรายในงานทำหุ่นและงานแกะสลักไม้

จากการสนทนากลุ่มผู้นำชุมชนกล่าวว่าผู้ทำงานทุกคนที่ทำงานนี้ล้วนเคยได้รับอุบัติเหตุไม่มากนักน้อย อุปกรณ์สำคัญที่ใช้ในการทำงานขั้นตอนนี้ที่อาจก่อให้เกิดอุบัติเหตุในการทำงาน ได้แก่

1. เลื่อย เลื่อยที่ใช้สำหรับตัดไม้หรือเลื่อยไม้ในการทำหุ่นนี้มีทั้งเลื่อยวงเดือน เลื่อยไฟฟ้า และเลื่อยธรรมดา ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับขนาดของไม้ ผู้ที่ทำงานนี้เล่าให้ฟังว่าการทำงานในขั้นตอนนี้ต้องมีสมาธิมาก โดยเฉพาะเลื่อยวงเดือนที่ต้องใช้สมาธิมากเป็นพิเศษมิฉะนั้นจะได้รับอุบัติเหตุจากเลื่อยตัดมือหรือนิ้วได้ ดังนั้นผู้ที่ไม่อยากเสี่ยงต่อการบาดเจ็บจึงมักจ้างคนอื่นทำ ส่วนตัวเองจะทำเฉพาะการตกแต่ง การบริหารจัดการ การบรรจุและการจำหน่ายเท่านั้น ขณะนี้มีคนรับจ้างทำงานตัดหรือเลื่อยไม้โดยเฉพาะที่ไม่ได้ทำงานอื่นอยู่ 6 กลุ่มดังกล่าวมาแล้ว โดยในแต่ละกลุ่มจะมีผู้ทำงานอยู่ 2-3 คน ผู้ที่รับทำงานนี้มักไม่ได้อยู่กับที่แต่จะเคลื่อนย้ายไปเรื่อยๆ ตามการว่าจ้างงาน ส่วนใหญ่จะขนไม้ไปตัดตามชายป่าเพื่อป้องกันเสียงมิให้รบกวนชาวบ้าน ประกอบกับปัญหาในการครอบครองเลื่อยที่มักมิได้รับอนุญาตจากทางราชการ จึงทำให้ต้องแอบทำงานเพราะกลัวตำรวจจับ

2. สิว เป็นอุปกรณ์สำคัญในการทำงานแกะสลักที่คนทำงานมีกันคนละ 1 ชุด สิวนั้นมีขนาดต่างๆ ตามลักษณะการใช้งาน

3. เหล็กส่าย เป็นอุปกรณ์สำหรับแกะลาย เก็บเส้นและตกแต่งลาย ซึ่งผู้ที่ทำงานนี้มีโอกาสเกิดอุบัติเหตุได้หากไม่ระมัดระวัง

4. ตะปูขนาดต่างๆ สำหรับตอก ตกแต่งหุ่น ก็มีโอกาสดังกล่าวได้เช่นกัน

อันตรายในงานเผา อบ และขัดหุ่นไม้

อุปกรณ์สำคัญที่ใช้คือ เตาอบ (ซึ่งส่วนใหญ่ผู้ทำงานสร้างเอง) ถังแก๊สและท่อเปลวไฟ และเครื่องขัดไฟฟ้า

อันตรายจากการใช้สารเคมี

แม้จะดูเหมือนว่าการทำงานแกะสลักไม้ไม่ค่อยมีการใช้สารเคมีที่มีพิษร้ายแรงก็ตาม แต่สารบางตัวที่ใช้ได้แก่ แอลกอฮอล์ ซแลค ซีฟี่ น้ำมันชักเงา น้ำมันเบนซิน สีน้ำมัน ทินเนอร์ กาว เลคเกอร์ น้ำยาซักแห้ง น้ำยากันมอด และทองคำเปลว

อันตรายทางการยศาสตร์

จากการสังเกตท่านั่งที่พบบ่อยในผู้ทำงานที่ตกแต่งชิ้นงานคือ นั่งกับพื้น แต่บางคนก็ใช้ม้านั่งตัวเตี้ย บางคนก็นั่งคุกเข่าเพราะทำงานถนัดกว่านั่งทำกับพื้น ส่วนผู้ทำงานแกะสลักมักจะนั่งเก้าอี้สูงและวางชิ้นงานในระดับเดียวกันเพราะต้องออกแรงเวลาตอกสว่า ทำให้มีการเกร็งกล้ามเนื้อเป็นเวลานาน ในขณะที่ทำงานก็จะก้มตัวไปข้างหน้า โดยผู้ทำงานส่วนใหญ่ต้องนั่งทำงานอยู่ในท่าเดียวกันอย่างต่อเนื่องวันละประมาณ 8 ชั่วโมง สัปดาห์ละ 6-7 วัน

ปัญหาสุขภาพ

จากการสอบถามพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่¹ ระบุว่าตนเองมีสุขภาพค่อนข้างดี แต่เมื่อถามถึงความเจ็บป่วย พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ (ร้อยละ 73.3) มีความเจ็บป่วยภายในรอบ 1 เดือน โดยภาวะเจ็บป่วยที่พบมากที่สุดคือ ปวดเมื่อย ปวดหลัง ปวดเอว (ร้อยละ 69.3) รองลงมา ได้แก่ การเจ็บป่วยทางเดินหายใจ ดวงตาและสายตา ผิวหนัง และอุบัติเหตุ

การเจ็บป่วยจากการปวดเมื่อย ปวดหลัง ปวดเอว โดยจากการสอบถามพบว่า ผู้ที่มีปัญหาเจ็บป่วยจากการปวดเมื่อย ปวดหลัง ปวดเอว ถึงร้อยละ 69.3 (ตารางที่ 5) โดยพบในผู้ทำงานหญิงมากกว่าผู้ทำงานชายซึ่งสอดคล้องกับผลสรุปภาวะสุขภาพของสถานีนามัยขุนคงได้ระบุว่าโรคระบบกล้ามเนื้อและโครงร่างเป็น 1 ใน 3 ของโรคที่พบบ่อย

การเจ็บป่วยจากโรคกระเพาะอาหาร จากการสอบถามพบว่า ผู้ที่มีปัญหาเจ็บป่วยจากโรคกระเพาะอาหารถึงร้อยละ 21.8 โดยพบในผู้หญิงมากกว่าผู้ชาย ซึ่งสอดคล้องกับการเจ็บป่วยจากโรคทางเดินปัสสาวะที่พบในผู้หญิงมากกว่าผู้ชาย โดยจากการสัมภาษณ์เจาะลึกและการสนทนากลุ่มพบว่าในช่วงงานเร่งรีบ ผู้ทำงานมักจะทำงานต่อเนื่องเป็นเวลายาวนาน โดยบอกตัวเองว่า “อีกนิดเดียวก็จะเสร็จแล้ว ค่อยไปเข้าห้องน้ำทีหลัง”

ตารางที่ 5 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับภาวะสุขภาพและภาวะเจ็บป่วย

ภาวะสุขภาพในระยะ 1 เดือน	รวม (202)		ชาย (102)		หญิง (100)	
	n	%	n	%	n	%
ภาวะสุขภาพโดยรวม						
ดีมาก	71	35.1	44	43.1	27	27.0
ค่อนข้างดี	105	52.0	45	44.1	60	60.0
ค่อนข้างแย่	25	12.4	12	11.8	13	13.0
แย่มาก	1	0.5	1	1.0	0	0.0
ภาวะการเจ็บป่วย						
แข็งแรง	54	26.7	34	33.3	20	20.0
เจ็บป่วยเกี่ยวกับ	148	73.3	68	66.7	80	80.0
- ปวดเมื่อย ปวดหลัง ปวดเอว	140	69.3	63	61.8	77	77.0
- กระเพาะอาหาร	44	21.8	13	12.7	31	31.0
- ทางเดินหายใจ	30	14.9	7	6.9	23	23.0
- ตา สายตา	26	12.9	8	7.8	18	18.0
- ผิวหนัง	16	7.9	2	2.0	14	14.0
- อุบัติเหตุ	13	6.4	6	5.9	7	7.0
- โรคทางเดินปัสสาวะ	7	3.5	1	1.0	6	6.0
- โรคหัวใจ	3	1.5	2	2.0	1	1.0
- ความดันโลหิตสูง	2	1.0	1	1.0	1	1.0
- โรคเบาหวาน	7	3.5	3	2.91	4	4.0
- หู การได้ยิน	6	3	2	2.0	4	4.0

การเจ็บป่วยในระบบหายใจจากการสอบถามพบว่า เจ็บป่วยด้วยโรคระบบหายใจ และ/หรือ มีอาการหอบหืดถึงร้อยละ 14.9 โดยพบในผู้หญิงมากกว่าผู้ชาย และจากการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่สาธารณสุขสถานีนอนามัยขุนคองพบว่า ผู้ทำงานโดยเฉพาะบ้านถวายเป็นมีปัญหาเกี่ยวกับโรคระบบหายใจและภูมิแพ้กันมาก และได้สรุปผลการปฏิบัติงานของสถานีนอนามัยขุนคองในปีพ.ศ.2546 พบว่า โรคระบบหายใจเป็นปัญหาสุขภาพอันดับแรกของตำบล

ขุนคองที่พบมากถึงร้อยละ 21.9 จากการสัมภาษณ์เจาะลึกกับผู้ทำงานเลื่อยไม้และขัดไม้แล้วว่า รู้สึกระคายคอบขณะที่หายใจเอาฝุ่นเข้าไป รวมทั้งกลิ่นของสารเคมีที่ผู้ทำงานบอกว่าเมื่อเริ่มทำงานนี้ใหม่ๆ ก็รู้สึกเหม็นจนหายใจไม่ค่อยสะดวก เวียนศีรษะ บางรายถึงกับอาเจียนออกมา แต่พอทำงานไประยะหนึ่งก็เกิดความเคยชินจนขณะนี้แทบไม่รู้สึกรู้สีกว่าบางคนพูดติดตลกว่า “วันไหนไม่ได้ทำงาน รู้สึกว่ามีบางอย่างขาดหายไป อาจจะเป็นเพราะไม่

ได้ดมกาว” อย่างไรก็ตามยังมีผู้ทำงานบางรายที่ทนต่อกลิ่นไม่ได้ ต้องเลิกทำงานในชั้นตอนนี้ไป แต่อาจเสี่ยงไปทำงานด้านการจำหน่าย นอกจากนี้ยังมีผู้ทำงานอีกหนึ่งรายที่บุตรป่วยเป็นโรคปอด ซึ่งเริ่มสังเกตเห็นอาการในระยะแรกเมื่อบุตรอายุประมาณขวบครึ่งและยังคงรับการรักษาอย่างต่อเนื่องมาจนกระทั่งปัจจุบันนี้เด็กอายุ 11 ปี ซึ่งแพทย์ไม่ได้บอกสาเหตุที่ทำให้เด็กเป็นโรคปอด แต่ในเบื้องต้นน่าจะเกี่ยวเนื่องกับงานแกะสลักที่ผู้ปกครองทำอยู่ในบ้าน

การเจ็บป่วยของดวงตาและสายตา เกิดจากการกระเด็นของเศษไม้และฝุ่นละอองเข้าดวงตา ผู้ทำงานรายหนึ่งที่ทำงานเลื่อยไม้ทั้งวันบอกว่า “ฝุ่นเข้าตามากเพราะรู้สึกคันและระคายเคืองตาจนต้องใช้น้ำยาล้างตามาล้างเป็นประจำทุกวัน” การทำงานตกแต่งที่มีรายละเอียดต้องใช้สายตาเพ่งมาก ได้แก่ งานกรีดและตัดกระจก งานติดกระจก และงานแต่งสี เป็นต้น ซึ่งเป็นงานส่วนใหญ่ของผู้ทำงานที่เป็นหญิง สำหรับคนทำงานที่อายุน้อยคงจะไม่มีปัญหาเกี่ยวกับสายตาในขณะนี้ แต่ในระยะยาวแล้วปัญหาเกี่ยวกับสายตาคงจะเกิดตามมา นอกจากนี้ข้อมูลที่ได้จากการสอบถามพบว่า ผู้ที่มีปัญหาเกี่ยวกับดวงตาและสายตามีถึงร้อยละ 12.9 ซึ่งเป็นอัตราที่สูงใกล้เคียงกับผู้ที่มีปัญหาโรคระบบหายใจ โดยพบในผู้หญิงมากกว่าผู้ชาย

ปัญหาผิวหนัง ซึ่งผู้ทำงานรายหนึ่งได้เล่าว่าในช่วงฤดูร้อนผู้ทำงานส่วนใหญ่จะเกิดปัญหาผดผื่นคันกันมาก เนื่องจากมีเหงื่อออกมากประกอบกับการมีฝุ่นฟุ้งกระจายจึงทำให้เกิดอาการคัน ยิ่งเกามากยิ่งขึ้นจนอาจทำให้มีปัญหากเกี่ยวกับผิวหนังตามมา ซึ่งข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้ทำงานทั้งชายและหญิง 202 คน เกี่ยวกับปัญหาสุขภาพใน

ระยะ 1 เดือนที่ผ่านมาพบว่า มีปัญหาเกี่ยวกับโรคผิวหนังถึงร้อยละ 7.9 ซึ่งสอดคล้องกับข้อมูลที่ได้จากการสรุปผลการปฏิบัติงานของสถานีนามัยขุนคงในปี พ.ศ.2546 พบว่า ผู้ที่มาใช้บริการมีปัญหาเกี่ยวกับโรคผิวหนังร้อยละ 7.1 โดยปัญหานี้พบทั้งในเด็กและผู้ใหญ่ ผลการศึกษานี้สนับสนุนผลการศึกษาของวิลาวัณย์ เสนารัตน์ และคณะ (2544) จึงอาจกล่าวได้ว่าโรคเกี่ยวกับผิวหนังเป็นปัญหาสำคัญของผู้ทำงานกลุ่มนี้

อุบัติเหตุ อุบัติเหตุจากเครื่องจักรหรืออุปกรณ์ในการทำงานไม้แกะสลัก จากการสัมภาษณ์และการสนทนากลุ่มพบว่า อุบัติเหตุจากการใช้อุปกรณ์ในการทำงานมีประจำ เช่น เลื่อยนี้ขาดหลายรายเจ้าหน้าที่สถานีนามัยขุนคงเล่าให้ฟังว่า “มีอยู่บ่อยๆ ที่ผู้ทำงานต้องประสบอุบัติเหตุมารับบริการต้องล้างแผล เย็บแผล และทำแผลอยู่เป็นประจำ” ผู้ทำงานที่ได้รับอุบัติเหตุบางคนก็บอกว่า “พอหายเจ็บแล้วกลับมาทำใหม่ๆ ก็เสียๆ อยู่ แต่พอทำไปสักพักก็เลิกกลัว” ผู้ทำงานรายหนึ่งบอกว่า “เคยโดนเลื่อยวงเดือนตัดนิ้วก้อย พอหายแล้วกลับมาทำงานใหม่ต่อมาอีก 3 ปีโดนเลื่อยตัดนิ้วนางอีก แต่ทุกวันนี้ยังทำงานอยู่เพราะไม่รู้จะทำงานอะไร” สำหรับผู้ทำงานที่มีฐานะทางการเงินอยู่บ้างก็จะเลิกทำงานนี้หรือไปจ้างคนอื่นทำแทน นอกจากนี้ผู้ทำงานบางคนเคยถูกไม้ท่อนใหญ่ๆ หล่นทับเวลาตัดและ/หรือหั่นหล่นทับเวลาทำงาน จนส่งผลให้บาดเจ็บอยู่เป็นประจำ ผู้ทำงานรายหนึ่งกล่าวว่า “คนที่ทำงานแกะสลักใหม่ๆ มีโอกาสได้รับบาดเจ็บจากสิ่วได้ง่ายมาก แต่พอชำนาญแล้วปัญหาดังกล่าวก็หมดไป เวลาทำงานต้องมีสมาธิ เพราะถ้าเผลอจะต้องได้แผลทันที” และจากการสัมภาษณ์

เจาะลึกผู้ทำงานขัดไม้พบว่า “เคยมีผู้ทำได้รับอุบัติเหตุจนข้อมือแตก จากสายไฟของเครื่องขัดพื้นข้อมือขณะทำงาน แล้วกระชากปลั๊กหลุดมาตีข้อมือแตก” จากการสังเกตพบว่าผู้ทำงานส่วนใหญ่จะทำงานขัดไม้นอกบ้าน โดยใช้วิธีต่อสายไฟฟ้าจากในบ้านออกไปแล้วจึงต่อกับเครื่องขัด เนื่องจากในการขัดงานไม้นั้นก่อให้เกิดปัญหาฝุ่นไม้จำนวนมาก ผู้ทำงานส่วนใหญ่ไม่ค่อยใส่หน้ากากหรือระมัดระวังเกี่ยวกับการใช้กระแสไฟฟ้า คณะผู้วิจัยเคยสังเกตเห็นผู้ทำงานบางคนใช้สายไฟฟ้าพาดบาโดยมีปลั๊กที่ต่อลอยอยู่ในระดับขาของตนเองเพราะกลัวสายไฟฟ้าที่ยาวจะพันขาพันมือมากกว่าจะกลัวไฟฟ้าช็อต ซึ่งเป็นวิธีการทำงานที่นับว่าเสี่ยงอันตรายมากทีเดียว

นอกจากจะมีผลกระทบโดยตรงต่อผู้ทำงานแล้วอาจจะมีผลต่อสมาชิกในครอบครัวด้วย โดยเฉพาะในบ้านที่มีเด็กเล็ก ทั้งนี้เพราะบรรยากาศที่มีทั้งฝุ่น เสียงดัง และกลิ่นเหม็นนั้นไม่น่าจะเป็นสภาพแวดล้อมที่ดีต่อการเลี้ยงดูเด็กโดยเฉพาะอย่างยิ่งเด็กเล็ก จากการสัมภาษณ์มารดาที่มีบุตรอายุ 6 เดือนที่อาศัยอยู่ในบ้านที่รับทำงานขัดและตกแต่งไม้แกะสลัก ได้เล่าให้ฟังว่า ตนเองไม่อยากจะเลี้ยงดูบุตรที่บ้านขณะมีการทำงาน เนื่องจากบริเวณบ้านมีแต่ฝุ่นไม้ฟุ้งกระจายและเสียงดังจากเครื่องขัด ดังนั้นจึงเอาบุตรไปฝากเลี้ยงที่สถานรับเลี้ยงเด็กที่เปิดกิจการโดยคนในหมู่บ้าน เพราะคิดว่าดีกว่าเลี้ยงดูอยู่กับบ้าน นอกจากนี้ตนเองก็สามารถไปรับจ้างขายของหน้าร้านที่ศูนย์หัตถกรรมเป็นการเพิ่มรายได้ให้กับครอบครัว

จากการสนทนากลุ่มระบุว่า โดยทั่วไปผู้ที่ทำงานขั้นตอนแกะสลักนี้ส่วนใหญ่เป็นผู้ชาย ซึ่งใช้เวลาทำงานเฉพาะกลางวัน และเมื่อเลิกงานก็หาวิธี

ผ่อนคลายความเครียดโดยการตั้งวงดื่มสุรา ซึ่งผลกระทบที่ตามมาคือ มีผู้ทำงานชายจำนวนไม่น้อยที่ติดเหล้าจนถึงขั้นเป็นโรคพิษสุราเรื้อรังในขณะนี้ ดังข้อมูลที่ได้จากกลุ่มผู้นำชุมชนและอาสาสมัครสาธารณสุขให้ข้อมูลว่า “... ทำงานตั้งแต่ 8-9 โมงเช้า และเลิกงานในตอนเย็นราว 5 โมงเย็น พอเลิกงานแล้วก็มักจะชวนกันไปดื่มเหล้าเพื่อคลายเครียด ... บางคนติดสุรา และเป็นตับแข็งก็หลายคน”

การอภิปรายผล

สภาพการทำงาน

กระบวนการผลิต

ผลการศึกษานี้สนับสนุนการศึกษาที่ผ่านมา³⁻⁴ ที่พบว่า การผลิตงานไม้แกะสลักนั้นสามารถทำได้ทั้งเพศหญิงและเพศชายในจำนวนที่ใกล้เคียงกัน โดยทั่วไปผู้ทำงานชายรับผิดชอบงานที่หนัก ต้องออกแรงมาก เช่น การทำต้นหุ่นไม้ งานแกะสลักขณะที่ผู้ทำงานหญิงรับทำงานตกแต่งหรือประกอบชิ้นงานต่อจากงานแกะสลักเสร็จแล้ว เช่น การทาสี การเดินเส้นสี การลงรักปิดทอง การทำเลียนแบบเก่า และการติดกระจก เป็นต้น อายุของกลุ่มที่ทำงานส่วนใหญ่จะอยู่ในกลุ่มผู้ใหญ่ตอนต้น ตั้งแต่ 20 ปีขึ้นไป (เฉลี่ย 37.6 ± 10.9 ปี) อย่างไรก็ตาม ผู้ทำงานบางส่วนอยู่ในวัยผู้สูงอายุซึ่งสามารถทำงานที่ไม่หนักได้ เช่น การตัดและติดกระจก เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีผู้ทำงานวัยเด็กซึ่งส่วนใหญ่จะใช้เวลาว่างในช่วงวันหยุดเสาร์-อาทิตย์ มารับจ้างทำงานสำหรับระดับความรู้ของผู้ทำงานแตกต่างกันตั้งแต่ระดับประถมศึกษาจนถึงปริญญาโท ส่วนใหญ่มีการผลิตไม้แกะสลักอยู่ที่บ้านเช่นเดียวกับการทำงานนอกระบบทั่วไป^{11,20}

การจ้างงาน

ผลการศึกษานี้สอดคล้องกับการศึกษาที่ผ่านมา³⁻⁵ พบว่าได้รับค่าตอบแทนเป็นการเหมาทำเป็นรายชิ้นส่วนการรับจ้างทำงานในสถานประกอบการรายวันจากข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้ทำงานชายหญิงจำนวน 202 คน พบว่าผู้ทำงานนี้มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 4,388 บาท โดยผู้ทำงานชายมีรายได้ต่อเดือนโดยเฉลี่ย 4,989 บาท ซึ่งมีรายได้สูงกว่าผู้ทำงานหญิงที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 3,776 บาท ดังนั้นจะเห็นว่าผู้ทำงานหญิงใช้เวลาในการทำงานทั้งกลางวันและกลางคืนจึงมีระยะเวลานานกว่าผู้ทำงานชาย ขณะที่ผู้ชายมักทำเฉพาะกลางวัน และเมื่อรวมการทำงานบ้าน เช่น การประกอบอาหารเย็น ผลจากการศึกษาสะท้อนให้เห็นว่า ผู้ทำงานกลุ่มนี้ทำงานหนักและได้รับค่าจ้างรวม 157 บาทต่อวันโดยเฉลี่ย ซึ่งค่าจ้างที่ได้รับเมื่อเทียบกับค่าจ้างขั้นต่ำของแรงงานในระบบแล้วพบว่าสูงกว่าแรงงานในระบบ 12 บาท (ค่าจ้างขั้นต่ำของจังหวัดเชียงใหม่ในปี พ.ศ.2546 คือ 145 บาท/วัน) แต่หากพิจารณาในรายละเอียดถึงการลงทุนของผู้ทำงานทางด้านสถานที่และสาธารณูปโภคร่วมด้วยแล้ว ไม่ว่าจะเป็นไฟฟ้า น้ำ รวมทั้งเครื่องมือ และวัสดุอุปกรณ์ จะเห็นได้ว่าค่าจ้างที่ผู้ทำงานได้รับนั้นน้อยเกินไป นอกจากนี้ในประเด็นความไม่แน่นอนของงานและรายได้ในการทำงานนั้น คนในชุมชนไม่ยอมถูกปรับเพราะค่าจ้างได้รับก็น้อย ถ้ามาถูกปรับอีกก็ไม่ได้อะไร ที่สำคัญกลัวจะไม่ได้งานครั้งต่อไป ดังนั้นการตั้งกฎเกณฑ์ในการปรับ จึงเป็นการควบคุมงานของผู้จ้างงาน

ภาวะเสี่ยง

กลุ่มตัวอย่างรับรู้ภาวะเสี่ยงที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพจากกระบวนการผลิต มีดังนี้

อันตรายทางกายภาพจากสภาพแวดล้อม

การทำงานไม้แกะสลักส่วนใหญ่เป็นการทำงานอยู่ในบ้าน ดังนั้นสถานที่ทำงานจึงเป็นส่วนหนึ่งส่วนใดของบ้านขึ้นอยู่กับพื้นที่ของแต่ละบ้าน โดยบางบ้านที่ไม่มีบริเวณพื้นที่ทำงานแยกเฉพาะก็ต้องใช้พื้นที่ร่วมกับกิจกรรมอื่นๆ ภายในบ้าน ซึ่งนับว่าเป็นการทำงานที่ไม่ถูกสุขลักษณะ และน่าจะก่อให้เกิดผลเสียมากกว่าผลดีต่อผู้ทำงานและสมาชิกในครอบครัว ทั้งนี้อันตรายหรือผลเสียที่อาจเกิดขึ้นได้แก่ฝุ่นที่เกิดขึ้นขณะที่เลื่อยไม้แกะสลัก และขี้ดไม้ รวมทั้งฝุ่นละอองสีที่เกิดจากการพ่นสี และควันไฟทำให้เกิดมลภาวะทางอากาศทั้งในบ้านรวมทั้งชุมชน ความร้อนที่เกิดจากการอบไม้ เผาไม้ ซึ่งอากาศถ่ายเทไม่สะดวกหากการทำงานนั้นอยู่ในช่วงฤดูร้อนที่มีอากาศร้อนแห้งแล้ง ความร้อนก็จะยิ่งทวีมากขึ้นเสี่ยงจากการเลื่อยไม้ แม้ว่าการเลื่อยไม้ไม่ได้ทำตลอดทั้งวันแต่ก็พบว่าผู้ทำงานนี้บางรายเริ่มมีอาการหุดหงิดเกิดขึ้น แสงสว่างขณะทำงานโดยเฉพาะอย่างยิ่งตอนกลางคืนจึงทำให้ผู้ทำงานต้องใช้สายตาเพ่งมองเป็นพิเศษ กลิ่นจากการทำงานโดยเฉพาะขั้นตอนการตากแต่ง ซึ่งจำเป็นต้องใช้สีทั้งสีน้ำและสีน้ำมัน กาว แวกซ์ ชแลค ทินเนอร์ เลคเกอร์ น้ำมันชักเงา แอลกอฮอล์ น้ำมันชักแห้ง น้ำยากันมอด สิ่งเหล่านี้ล้วนมีกลิ่นแรงมาก นอกจากนี้เศษไม้ ฝุ่นจากไม้ ฝุ่นทองคำเปลว กระจังสี กาว ทินเนอร์ แอลกอฮอล์ เศษกระจก ยังเป็นขยะที่ก่อปัญหา

สุขภาพทั้งบุคคลและชุมชน และผลกระทบในระยะยาวแล้วย่อมจะมีปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมตามมา รวมทั้งปัญหาข้อขัดแย้งของคนในชุมชนเกี่ยวกับการกำจัดขยะ

อันตรายจากอุปกรณ์ในการทำงาน

การศึกษาครั้งนี้ จะเห็นได้ว่าผู้ทำงานไม้แกะสลัก มีการใช้อุปกรณ์ เครื่องใช้ที่มีคม เช่น เลื่อย ลิว เหล็กฮาย ตะปู เครื่องขัดไม้ และอุปกรณ์ในเผาไม้ รวมทั้งถังแก๊ส ทำให้มีโอกาสเกิดอุบัติเหตุได้ง่าย

อันตรายจากการใช้สารเคมี

อันตรายจากการใช้สารเคมีเนื่องจากสารบางตัวเป็นสารที่ระเหยได้และสารบางตัวก็สามารถซึมผ่านผิวหนังได้ สารเคมีหรือวัสดุบางอย่างอาจจะเป็นฝุ่นละอองเล็กๆ ที่อยู่ในบริเวณบ้าน เช่น ทองคำเปลว สีนํ้ามันที่พื้นตัวตุ๊กตาจะก่อให้เกิดอันตรายทั้งต่อผู้ทำงานและผู้ที่พักอาศัยในบ้านโดยเฉพาะเด็กเล็กๆ ที่ไม่ค่อยระมัดระวังเรื่องสุขภาพซึ่งอันตรายจากการสูดดมหรือหายใจเอาสารเหล่านี้ผ่านเข้าสู่ปอดนั้นมีอันตรายมากกว่าการรับประทานเข้าไป เพราะสารเคมีที่ผ่านเข้าร่างกายทางปอดสามารถเข้าสู่กระแสเลือดและผ่านเข้าสู่สมองได้ ยิ่งผู้ที่ทำงานมานานนับเป็น 10-20 ปี ยิ่งมีโอกาสของการสะสมสารเคมีอยู่ในร่างกาย⁹⁻¹⁰ หรือเด็กๆ ที่เติบโตมาในสภาพแวดล้อมดังกล่าว ยิ่งมีความเสี่ยงต่อปัญหาสุขภาพซึ่งในระยะยาวแล้วไม่สามารถรับประกันได้ว่าจะไม่มีปัญหาเกิดขึ้น เพราะในปัจจุบันมีบ้านเรือนหนาแน่นขึ้นมากกว่าในอดีต ขณะ

เดียวกันที่โล่งสำหรับระบายถ่ายเทอากาศก็ลดลงอย่างมาก จนอาจทำให้เพิ่มมลภาวะทางอากาศและข้อมูลเกี่ยวกับการเป็นโรกระบบหายใจหรือโรคผิวหนังและเนื้อเยื่อได้ผิวหนังรวมทั้งโรคอื่นๆ ที่อาจเกิดจากการได้สัมผัสกับสารเคมีดังกล่าวข้างต้นในชุมชนแห่งนี้จึงน่าสนใจที่ควรมีการศึกษาติดตามผลกระทบในระยะยาวต่อไป

อันตรายทางการยศาสตร์

การศึกษาที่ผ่านมา¹⁰ มักพบว่า อันตรายทางการยศาสตร์ที่เกิดจากท่าทางในการทำงานที่ไม่ถูกต้อง รวมทั้งเครื่องมือเครื่องใช้ที่ไม่เหมาะสมกับคนทำงานนั้น จะเกิดขึ้นกับผู้ทำงานในโรงงานอุตสาหกรรมเป็นส่วนใหญ่ แต่ถ้าพิจารณาถึงท่าทางการทำงานซึ่งผลการศึกษานี้ ข้อมูลจากการสอบถามสอดคล้องกับการสังเกตที่พบว่า ผู้ทำงานส่วนใหญ่มีท่าทางในการทำงานไม่ถูกต้อง สัมพันธ์กับการศึกษาที่ผ่านมาเกี่ยวกับการทำงานนอกระบบทั่วไป^{11,15} และการทำงานไม้แกะสลัก¹⁵⁻¹⁶ ที่พบว่า มีปัญหาสุขภาพมากเช่นกัน ทั้งนี้เพราะสภาพแวดล้อมและสถานที่ในการทำงานไม่ได้ถูกออกแบบอย่างเหมาะสมกับงาน ขาดการคุ้มครองด้านความปลอดภัย ประกอบกับการทำงานที่มุ่งหวังผลผลิตในเชิงปริมาณ ทำให้ผู้ทำงานต้องเร่งทำให้เสร็จตามนัดหมาย โดยไม่ได้นึกถึงผลกระทบต่อตัวเอง

ปัญหาสุขภาพ

ปัญหาสุขภาพที่พบส่วนใหญ่เกี่ยวข้องกับการทำงานไม้แก็สลัก ได้แก่ ปวดเมื่อย ปวดหลัง ปวดเอวเป็นภาวะความเจ็บป่วยที่พบมากที่สุดคือร้อยละ 69.3 สะท้อนให้เห็นภาวะเสี่ยงที่เป็นอันตรายทางด้านการยศาสตร์ของผู้ทำงานกลุ่มนี้ได้เป็นอย่างดี จากการทำงานในท่าทางที่ไม่ถูกต้องเป็นระยะเวลายาวนาน การทำงานที่ยาวนานจากการเร่งรีบในการทำงานโดยไม่พัก อาจเป็นผลต่อเนื้อโรคระเพาะอาหาร และโรคทางเดินปัสสาวะ ส่วนโรคระบบหายใจมักเกิดจากการทำงานไม้แก็สลัก มีฝุ่นไม้ ฝุ่นละอองสี และสารเคมีที่มีอันตรายต่อดวงตา ระบบการทำงานของทางเดินหายใจ และผิวหนัง ส่วนการทำงานตกแต่งที่ต้องอาศัยความละเอียด รวมทั้งบางครั้งต้องทำงานในช่วงกลางคืนด้วย จึงอาจมีผลกระทบต่อสายตา รวมทั้งการต้องใช้อุปกรณ์ที่มีคมและเครื่องใช้ไฟฟ้าที่อาจก่อให้เกิดอุบัติเหตุได้ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาที่ผ่านมาในผู้ทำงานนอกระบบทั่วไป¹¹ และงานไม้แก็สลัก^{16,18}

ค่าจ้างที่ผู้ทำงานได้รับค่อนข้างต่ำและจำนวนชั่วโมงทำงานที่ยาวนานที่กล่าวมาข้างต้นแสดงให้เห็นว่านอกจากการทำงานนี้จะได้รับผลตอบแทนไม่คุ้มค่าโดยเฉพาะคนที่รับงานมาทำที่บ้านที่ต้องลงทุนทางด้านเครื่องมือและอุปกรณ์ทำงานทุกอย่าง รวมทั้งสถานที่ทำงานและค่าไฟฟ้าตลอดจนผู้ทำงานของสมาชิกคนอื่นๆ ในครัวเรือนซึ่งสิ่งเหล่านี้มิได้ถูกนำมาคิดคำนวณในฐานะเป็นต้นทุนการผลิตเลย สิ่งที่สำคัญอีกประการหนึ่งคือมลภาวะที่เกิดจากการทำงาน รวมทั้งปัญหาสุขภาพ

ทั้งของผู้ที่ทำงานและสมาชิกในครอบครัว และต้นทุนทางสังคมที่สำคัญแต่ไม่ถูกนำมาคิดในต้นทุนการผลิต จึงกลายเป็นว่าคนที่รับงานมาทำที่บ้านได้รับค่าตอบแทนเฉพาะแรงกายและทักษะหรือฝีมือในการทำงานในฐานะปัจเจกบุคคล ส่วนต้นทุนการผลิตที่แท้จริงของงานไม้แก็สลักนั้นตกเป็นของครัวเรือนและชุมชนโดยที่ไม่ได้ถูกนำมาคำนวณเป็นต้นทุนการผลิต ดังนั้นงานไม้แก็สลักที่ดูเหมือนว่าทำให้เศรษฐกิจของชุมชนดีขึ้น แต่เมื่อเทียบกับการสูญเสียวิถีชีวิตความเป็นอยู่แบบเดิม ความสงบสุข รวมทั้งความสัมพันธ์ของชุมชนที่สูญหายไปพร้อมๆ กับสภาพแวดล้อมทางกายภาพที่ก่อให้เกิดปัญหา และที่สำคัญคือ คุณภาพชีวิตที่ดีของคนในชุมชนที่ต้องสูญเสียไปเพื่อแลกกับค่าตอบแทนที่ได้รับเฉพาะค่าจ้างผู้ทำงานเท่านั้นเอง แต่มูลค่าส่วนเกินทั้งหมดตกอยู่ที่นายทุนเจ้าของกิจการรายใหญ่ จึงทำให้เกิดคำถามตามมาว่าเศรษฐกิจของชุมชนที่ดูเหมือนว่าดีขึ้นกว่าในอดีตนั้นจะมีความยั่งยืนต่อไปหรือไม่

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

ผลการศึกษาชี้ให้เห็นได้ว่า สภาพการทำงานมีผลกระทบต่อภาวะเสี่ยงและปัญหาสุขภาพของผู้ทำงานไม้แก็สลักอย่างมาก ดังนั้นจึงเป็นเรื่องสำคัญที่ผู้บริหารและผู้กำหนดนโยบายในการวางแผนเชิงนโยบายและกำหนดนโยบายของรัฐที่คุ้มครองความปลอดภัยในการทำงานและลดมลภาวะจากการทำงาน ผู้ทำงานเอง นายจ้าง บุคลากรสุขภาพ รวมทั้งผู้ที่เกี่ยวข้องในการดูแลสุขภาพ ควรตระหนักและเข้าใจเพื่อนำไปเป็นข้อมูลพื้นฐานในการดำเนินการแก้ไข ปรับปรุง ภาวะเสี่ยงและปัญหาสุขภาพ โดยมีพฤติกรรม

สุขภาพที่ปลอดภัยในการทำงาน และมีการใช้อุปกรณ์ในการป้องกันอันตราย รวมทั้งส่งเสริมสุขภาพให้แข็งแรงอยู่เสมอ ให้มีคุณภาพชีวิตในการทำงานที่ดีขึ้นต่อไป

กิตติกรรมประกาศ

การวิจัยเรื่องนี้ได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) และสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) และได้รับการสนับสนุนจากอธิการบดี คณะบดีคณะพยาบาลศาสตร์ และคณะบดีคณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ รวมทั้งผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เข้าร่วมโครงการวิจัยทุกท่าน นอกจากนี้ ขอขอบคุณทีมนักวิจัยภาคสนาม ได้แก่ เยาวชนในตำบลขุนคง เจ้าหน้าที่สถานีอนามัย เจ้าหน้าที่เครือข่ายผู้รับงานไปทำที่บ้านภาคเหนือ และนักศึกษาจากมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ที่ช่วยเหลือในการรวบรวมข้อมูล

เอกสารอ้างอิง

1. สำนักงานสถิติแห่งชาติ สำนักงานนายกรัฐมนตรี. การสำรวจการรับงานมาทำที่บ้าน. กรุงเทพฯ: กองคลังข้อมูลและสนเทศสถิติ, 2543.
2. ชัยณรงค์ พฤกษากร. เครือข่ายความสัมพันธ์ของกลุ่มผู้ผลิตงานหัตถกรรมในชุมชนชนบทภาคเหนือ. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2540.
3. ลำลี ทองธิว, มานพ จินะนา, และ พยุง ไชยวงศ์. กรณีศึกษาชุมชนเพื่อการพัฒนาหลักสูตรงานไม้แกะสลักและงานไม้สำหรับนักเรียนในโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาโรงเรียนบ้านต้นแก้ว ชุมชนบ้านถวาย จังหวัดเชียงใหม่. เชียงใหม่: คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2541.
4. สุนทรี ศรีโกไสย. พฤติกรรมการดูแลตนเองเมื่อเจ็บป่วยของแรงงานนอกระบบในหมู่บ้านถวาย อำเภอดง จังหวัดเชียงใหม่. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการส่งเสริมสุขภาพ, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2539.
5. ชัยณรงค์ พฤกษากร. เครือข่ายความสัมพันธ์ของกลุ่มผู้ผลิตงานหัตถกรรมในชุมชนชนบทภาคเหนือ. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2540.
6. วันทนีย์ พันธุ์ประสิทธิ์. สุขศาสตร์อุตสาหกรรม. ใน สมชัย บวรกิติ, โยธิน เบญจวง, และปฐม สวรรค์ปัญญาเลิศ(บรรณาธิการ), ตำราอาชีพเวชศาสตร์ (หน้า 65-122). กรุงเทพมหานคร: เจ เอส เค การพิมพ์, 2541.
7. สุรินทร์ กลัมพากร, ยุวดี วิทย์พันธ์, และรัชณี ชมสวน. (2548). คู่มือการดูแลสุขภาพผู้ทำงานศิลปหัตถกรรม. กรุงเทพฯ: สำนักงานโรคจากการประกอบอาชีพและสิ่งแวดล้อมสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ และสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
8. อีรุดดี กิตติวรงค์. สี่ขั้นตอนสู่ความปลอดภัยของระบบทางเดินหายใจ. วารสารโรงงาน, มิ.ย.-ก.ย. 2537, 23-5.
9. โยธิน เบญจวง, ตะกั่ว. ไนโตรเจนยี่ จึงประเสริฐ และสุรจิต สุนทรธรรม (บรรณาธิการ), อาชีพเวชศาสตร์ฉบับพิชิตวิทยา (หน้า 35-42). กรุงเทพฯ: ไชเบอร์ เพรส, 2542.
10. อุดลย์บัณฑิตกุล. อาชีพเวชศาสตร์และศูนย์อาชีพเวชศาสตร์โรงพยาบาลนพรัตนราชธานี. ใน สมชัย บวรกิติ, โยธิน เบญจวง และ ปฐม สวรรค์ปัญญาเลิศ. (บรรณาธิการ), ตำราอาชีพเวชศาสตร์ (หน้า 533-58). กรุงเทพฯ: เจ เอส เค การพิมพ์, 2542.
11. สุลันหา ยิ้มแย้ม ชฤทธิ์ มีสิทธิ์ นงเยาว์ อุดมวงศ์ ระกาวิน ลิชนะวานิชพันธ์. รายงานวิจัย: การประมวลองค์ความรู้เกี่ยวกับแรงงานนอกระบบ. คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2544.

12. วิยุทธ์ จำรัสพันธ์, จริญญา วงษ์พรหม, นิรมล ศรีธงชัย, และทองทิพย์สุนทรชัย. การศึกษาการจ้างงานแรงงานสตรีนอกระบบในภาคอุตสาหกรรมภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. ขอนแก่น: สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2540.
13. ศติกานต์ เพ็งพาต. ความรู้ด้านสุขภาพและพฤติกรรม การดูแลตนเองของหญิงอาชีพรับจ้างทำงานบ้านใน กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาพยาบาลศาสตร์, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล, 2541.
14. จินตนา ยูนิพันธ์. ภาวะสุขภาพของสตรีไทย: แนวทางการพัฒนา. วารสารพยาบาลศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2538; 7(1): 67-72.
15. ประดิษฐ์ ชาสมบัติ. การศึกษาหารูปแบบการพัฒนา กลุ่มผู้จ้างงานไปทำที่บ้าน กรุงเทพมหานคร: คณะเศรษฐศาสตร์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2542.
16. ประทุมมา ฤทธิ์โพธิ์. ความเชื่อด้านสุขภาพและพฤติกรรม การป้องกันปัญหาสุขภาพที่เกี่ยวข้องกับการทำงานของสตรีที่ทำงานแกะสลักไม้. วิทยานิพนธ์พยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพยาบาลสตรี มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2546.
17. ทศนีย์ แสนคำ สถาปนาชัย และจะเด็ด เขาวัวโล. การเกิด: หมายเหตุ ชีวิตแรงงานหญิงไทย. กรุงเทพฯ: มูลนิธิเพื่อนหญิง, 2542.
18. วิลาวรรณ เสนารัตน์, วิจิตร ศรีสุพรรณ, ประคิม สัจฉายา, วิภาดา คุณาวิฑิตกุล, สุสัณหา ยิ้มแย้ม, สุจิตรา เทียนสวัสดิ์, และคณะ. รูปแบบการจัดบริการสุขภาพระดับปฐมภูมิ กรณีศึกษาในเขตภาคเหนือ. เชียงใหม่: คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2544.
19. สถานีนอนามัยประจำตำบลขุนคอง. สถิติการเจ็บป่วยของหมู่ 2 ตำบลขุนคอง อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่. แบบรายงานการสำรวจการเจ็บป่วยประจำปี 2545. เชียงใหม่: สถานีนอนามัยประจำตำบลขุนคอง อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่, 2546.
20. Hayami, Y. Toward the rural-based development of commerce and industry. Washington, D.C.: EDI, The World Bank, 1998.

Work Conditions and Health Problems among Woodcarving Workers

Susanha Yimyam.** PhD.

Benja Jirapattarapimol.***M.A.

Abstract: Woodcarving is the famous hand making of the informal sector in Chiang Mai. Most of the woodcarving workers are sub-contractors that may impact on them and health of their families, if there is inappropriate work condition. This research combined both qualitative and quantitative approaches in order to explore work conditions and health problems among woodcarving workers in Khun khong Subdistrict, Hang Dong District, Chiang Mai Province. Data gathering methods included unstructured discussion with key informants; and observation of work process and environment. Questionnaires were distributed to 202 woodcarving workers (both male and female). In-depth interviews and focus groups were also conducted with 69 people who were woodcarving workers, entrepreneurs, community leaders, and health officials and public health volunteers. In addition, a forum with 81 of the workers, entrepreneurs, community leaders, and health officials and public health volunteers, was arranged to present and verify collected data and possibly to receive additional information.

Results of this study were summarized as follows. Most work at their home and some steps of the process of work. Most male workers work on the process of carving or making wooden figures while most female workers work on the decoration and the assembling steps. Most workers concerned their risks and health problems related to their works particularly from continuously inappropriate positions, contact of dust and chemicals, as well as an injury from machines. Most sicknesses frequently were found low back pain, muscle strain, asthma, and other respiratory diseases, gastric ulcer, eyes and eyesight problems, skin problems, and accidents from machines respectively.

Thai Journal of Nursing Council 2007; 22(4) 79-100

Key words: work condition, health risk, health problem, woodcarving worker

* This study was funded by Thai Research Fund and Thai Health Promotion Fund

** Associate Professor, Faculty of Nursing, Chiang Mai University

** Assistant Professor, Faculty of Nursing, Chiang Mai University